

THIẾT KẾ ĐỀ CƯƠNG CHI TIẾT HỌC PHẦN ĐỂ TỔ CHỨC DẠY HỌC NHẤT QUÁN VỚI CHUẨN ĐẦU RA CHƯƠNG TRÌNH

• Nguyễn Hữu Duyệt^(*)

Tóm tắt

Bài báo trình bày quan điểm mới về mục tiêu, vai trò, nguyên tắc và quy trình thiết kế đề cương chi tiết học phần để tổ chức dạy học nhất quán với chuẩn đầu ra chương trình. Theo đó giới thiệu mẫu cấu trúc đề cương chi tiết học phần đã được sử dụng chính thức tại Trường Đại học Đồng Tháp, góp phần đổi mới phương pháp dạy học, giúp sinh viên chủ động tự học và đáp ứng nhu cầu đào tạo đã được cam kết trong chuẩn đầu ra của từng ngành đào tạo.

Từ khóa: Chuẩn đầu ra, đề cương, mục tiêu, tự học.

1. Đặt vấn đề

Đề cương chi tiết học phần (ĐCCTHP) là một thành tố quan trọng trong chương trình đào tạo, là căn cứ để trường đại học tổ chức hoạt động đào tạo. Làm thế nào để xây dựng ĐCCTHP nhất quán với chuẩn đầu ra của chương trình đào tạo, đồng thời là căn cứ để người dạy và người học triển khai hoạt động dạy và học một cách chủ động và sáng tạo, hướng tới hình thành những năng lực cần thiết, đáp ứng mục tiêu đào tạo.

2. Một số vấn đề về ĐCCTHP

2.1. Khái niệm về ĐCCTHP

Theo Từ điển tiếng Việt, đề cương là “bản ghi tóm tắt những điểm cốt yếu để theo đó mà phát triển ra khi nghiên cứu, trình bày một vấn đề hoặc viết thành một tác phẩm” [5, tr. 308]. Trong tiếng Anh, đề cương (syllabus) là một phác thảo (outline) hoặc một tổng kết (summary) những điểm chủ yếu của một chủ đề, một bài lên lớp hay một nội dung nghiên cứu. Trong các trường đại học, đề cương được hiểu theo hai ý nghĩa:

Đề cương có thể được xem như một đề cương bài giảng, giảng viên căn cứ vào để thực hiện giảng dạy; đề cương được xem như là một kế hoạch học tập giúp sinh viên và giảng viên thực hiện [3].

Quy chế đào tạo đại học, cao đẳng hệ chính quy theo hệ thống tín chỉ [3] thống nhất tên gọi là “Đề cương chi tiết học phần”. Trên cơ sở nghiên cứu nhiều ĐCCTHP của các cơ sở giáo dục đại học trong và ngoài nước, chúng tôi quan niệm: *ĐCCTHP là một văn bản do giảng viên biên soạn và được hội đồng khoa học cấp Khoa phê duyệt nhằm cung cấp cho sinh viên trước khi tổ chức dạy*

học. ĐCCTHP chứa đựng các thông tin về giảng viên, chuẩn đầu ra học phần, nội dung học phần, học liệu, hình thức tổ chức và phương pháp dạy học, chính sách đối với học phần và phương pháp, hình thức kiểm tra - đánh giá kết quả học tập.

2.2. Các đặc trưng của ĐCCTHP

Theo Howard B. Altman, William E. Cashin [2] ĐCCTHP có những đặc trưng:

- Mục tiêu trong ĐCCTHP có thể đo được, cụ thể, rõ ràng và nhất quán với chuẩn đầu ra của ngành học;

- Phản ánh nhu cầu những gì mà sinh viên có thể đạt được, do đó ĐCCTHP là công cụ để sinh viên chủ động thực hiện các hoạt động học tập;

- Thể hiện năng lực đa dạng về chuyên môn, nghiệp vụ, ngôn ngữ giao tiếp, kỹ năng sử dụng công nghệ liên quan đến học phần;

- Mềm dẻo, chứa đựng hầu hết các thông tin quan trọng của học phần, được điều chỉnh, bổ sung hàng năm;

- Là cơ sở để giảng viên xây dựng bài giảng.

3. Xây dựng ĐCCTHP nhất quán với chuẩn đầu ra chương trình

3.1. Cơ sở để xây dựng ĐCCTHP

3.1.1. Cơ sở lý thuyết

Để biên soạn ĐCCTHP, căn cứ vào những cơ sở lý thuyết sau đây:

Bản chất của quá trình dạy, theo Lâm Quang Thiệp [6], dạy là việc giúp người học tự mình chiếm lĩnh những kiến thức, kỹ năng và hình thành hoặc biến đổi những tình cảm, thái độ;

Bản chất của quá trình học: “Học là quá trình tự biến đổi mình và làm phong phú mình bằng cách cho nhập và xử lý thông tin lấy từ môi trường xung quanh”;

^(*) Trường Đại học Đồng Tháp.

Phương pháp dạy học tổng quát: “Việc học lấy tự học làm cốt, nhờ thảo luận và chỉ đạo thêm vào”;

Bản chất của dạy học trong đào tạo theo tín chỉ chủ yếu là dạy cách học, hướng dẫn sinh viên tự học, tự nghiên cứu.

3.1.2. Cơ sở thực tiễn

Cơ sở thực tiễn của việc xây dựng ĐCCTHP bao gồm rất nhiều yếu tố, trong đó chúng tôi đặc biệt chú ý đến những ưu điểm và hạn chế của các ĐCCTHP hiện nay. Các loại ĐCCTHP trong và ngoài nước cho thấy có một số hạn chế thường gặp sau đây:

- ĐCCTHP chỉ nhấn mạnh những nội dung cần phải truyền đạt của giảng viên mà không chú ý đến hoạt động nhận thức của sinh viên;

- Không chỉ ra những hoạt động mà sinh viên cần phải thực hiện tại các địa điểm khác nhau (trên lớp, tại phòng thí nghiệm, ở nhà, trên thực địa...) với những nội dung nhất định;

- Mục tiêu của nhiều ĐCCTHP chủ yếu tập trung vào những nội dung mà người giảng viên phải truyền đạt, không phải những kiến thức, kỹ năng mà sinh viên cần đạt được;

- Nhiều ĐCCTHP không có mục tiêu cho từng hoạt động được cụ thể hóa cho từng nội dung, từng vấn đề, từng tuần, từng hình thức tổ chức dạy học;

- Không thể hiện hoạt động tư vấn của giảng viên cho sinh viên. Không hoặc rất ít tổ chức cho sinh viên hoạt động nhóm để nhận thức sâu sắc hơn kiến thức và kỹ năng;

- Quá trình xây dựng ĐCCTHP không có hoặc ít có sự tham gia của người học;

- Không bố trí phương pháp và hình thức kiểm tra - đánh giá ngay từ những tuần đầu mà dồn đến cuối kì, vì vậy sinh viên khó chủ động học bài ngay từ đầu.

3.2. Quan niệm mới về mục tiêu và vai trò của việc xây dựng ĐCCTHP

3.2.1. Mục tiêu

- Cung cấp cho sinh viên thông tin về mục tiêu, nội dung học phần và các yêu cầu học tập; đẩy mạnh việc tự học, tự nghiên cứu; nâng cao tính chủ động, sáng tạo của sinh viên; từng bước biến quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo;

- Đáp ứng yêu cầu của phương thức đào tạo theo tín chỉ và là cơ sở để thực hiện đổi mới phương pháp dạy học và kiểm tra - đánh giá;

- Từng bước nâng cao chất lượng dạy học và hội nhập giáo dục đại học khu vực và quốc tế.

3.2.2. Vai trò

Theo Howard B. Altman, William E. Cashin [2], [7, tr.150] ĐCCTHP có vai trò: Một hợp đồng cam kết giữa giảng viên với sinh viên về mục tiêu, nội dung, phương pháp và hình thức tổ chức dạy học và đánh giá và nhiệm vụ tự học của sinh viên; Một công cụ pháp lý để quản lý chất lượng dạy học của giảng viên và hoạt động học tập, nghiên cứu của sinh viên; Hỗ trợ quá trình học tập, tạo ảnh hưởng tích cực đến thái độ và động cơ học tập của sinh viên; Hỗ trợ giảng viên xây dựng và phát triển học phần nhất quán với chuẩn đầu ra chương trình.

3.3. Cấu trúc của một ĐCCTHP

Do vai trò của ĐCCTHP là căn cứ pháp lý để tổ chức dạy học, nên một ĐCCTHP cần có những nội dung sau [4], [7]:

Thông tin chung về học phần: Bao gồm tên học phần, mã học phần, số tín chỉ, số tiết dạy lý thuyết, thực hành, thí nghiệm, số giờ tự học của sinh viên, điều kiện để học học phần;

Chuẩn đầu ra học phần: Xác định mục tiêu cụ thể về kiến thức, kỹ năng và thái độ sinh viên đạt được khi hoàn thành học phần;

Mô tả phần: Nêu tóm tắt nội dung của học phần và vị trí của học phần trong chương trình đào tạo;

Nội dung chương trình: Xác định những nội dung cơ bản đáp ứng chuẩn đầu ra của học phần;

Tài liệu học tập: Xác định danh mục tài liệu bắt buộc và tài liệu tham khảo liên quan đến các nội dung của học phần;

Quy định hình thức và phương pháp đánh giá: Quy định cụ thể các hình thức và phương pháp đánh giá và thời gian đánh giá;

Kế hoạch dạy học chi tiết: Nêu cụ thể thời gian tổ chức dạy học cho mỗi nội dung của học phần, phương pháp và hình thức tổ chức dạy học và đánh giá, chuẩn bị của sinh viên.

3.4. Những nguyên tắc và quy trình xây dựng ĐCCTHP nhất quán với chuẩn đầu ra chương trình

3.4.1. Về nguyên tắc xây dựng ĐCCTHP

ĐCCTHP phải cung cấp đầy đủ và chính xác thông tin về học phần phù hợp với phương thức đào tạo theo hệ thống tín chỉ. Trong đó, phần nội dung chi tiết học phần nhất thiết phải có 3 phần: nội dung cốt lõi (cần phải biết), nội dung liên quan gần (nên biết) và nội dung liên quan xa (có thể biết).

- Chuẩn đầu ra của học phần là sự cụ thể hóa mục tiêu của học phần và phải nhất quán với chuẩn đầu ra của chương trình;

- Mỗi nội dung chương trình trong ĐCCTHP nhằm để đạt một số chuẩn cụ thể trong chuẩn đầu ra học phần;

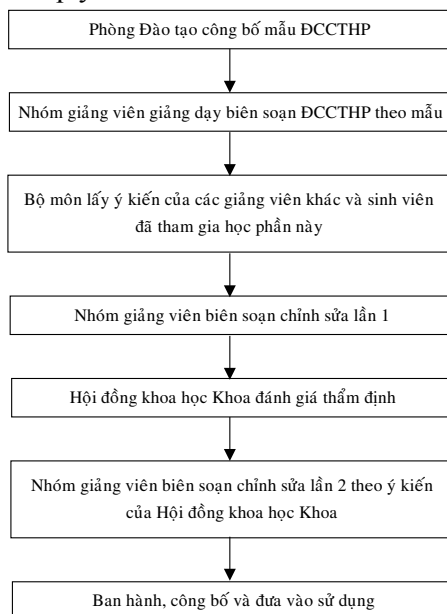
- Cơ sở xác định chuẩn đầu ra học phần dựa trên nguyên tắc tham chiếu chuẩn đầu ra chương trình theo bảng 1.

Bảng 1. Bảng xác định chuẩn đầu ra học phần

Số định danh chuẩn đầu ra học phần	Chuẩn đầu ra học phần	Nhằm đáp ứng chuẩn đầu ra chương trình
C1	Chuẩn đầu ra 1	Mi
C2	Chuẩn đầu ra 2	Mj
...

3.4.2. Về quy trình xây dựng ĐCCTHP

Để xây dựng ĐCCTHP, cần thực hiện các bước của quy trình như sơ đồ 1:

Sơ đồ 1. Quy trình xây dựng ĐCCTHP

4. Thẩm định, quản lý và sử dụng ĐCCTHP

Hồ sơ thẩm định ĐCCTHP bao gồm: ĐCCTHP, báo cáo quá trình biên soạn, hội thảo lấy ý kiến chuyên gia để hoàn chỉnh ĐCCTHP và biên bản thẩm định lần cuối của bộ môn, kế hoạch chỉ đạo, kiểm tra việc thực hiện và cập nhật ĐCCTHP hàng năm.

Tổ chức thẩm định: Trưởng khoa chỉ đạo các công việc có liên quan đến ĐCCTHP sau đây: đóng quyển, trực tiếp phê duyệt; quản lý, đưa lên trang web và chuyển tới sinh viên trước khi học 1 tuần. ĐCCTHP được in trên giấy A4, font chữ Unicode, cỡ chữ 12, cách dòng 1,2 - 1,25. Mỗi ĐCCTHP không dưới 25 trang, trong đó mỗi trang (tổng số 14-15 trang) phải dành cho hoạt động của mỗi tuần hoặc theo tiết.

Tổ chức thực hiện: ĐCCTHP là một thành tố của chương trình đào tạo, phải được tích hợp vào chương trình đào tạo, trường bộ môn quản lý ĐCCTHP, giảng viên căn cứ ĐCCTHP để xây dựng bài giảng và công bố cho sinh viên trước khi tổ chức dạy học.

5. Kết luận

ĐCCTHP là một thành phần quan trọng trong chương trình đào tạo, phải thể hiện và nhất quán với chuẩn đầu ra của từng ngành học. Vì vậy, ĐCCTHP phải bao gồm: thể hiện chuẩn đầu ra của học phần một cách cụ thể rõ ràng và có thể đo được, khối lượng học tập của học phần phù hợp với mục tiêu, vị trí của học phần trong ma trận các học phần của một chương trình đào tạo, nội dung của học phần, phương pháp và hình thức đánh giá, đặc biệt kế hoạch dạy học của học phần là nội dung cốt lõi trong ĐCCTHP./.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Howard B. Altman (1992), *Writing a syllabus*, from IDEA Paper No. 27, Kansas State University.
- [2]. Howard B. Altman, William E. Cashin (2006), *Writing a syllabus*, Melbourn University.
- [3]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2014), *Quy chế đào tạo đại học và cao đẳng hệ chính quy theo hệ thống tín chỉ*.
- [4]. Mike Davis (2002), *Designing a course syllabus*, www.k-state.edu.
- [5]. Hoàng Phê (chủ biên) (2005), *Từ điển tiếng Việt*, NXB Đà Nẵng và Trung tâm Từ điển học.
- [6]. Lâm Quang Thiệp (2003), *Tài liệu bồi dưỡng giáo viên trung học cơ sở*, Dự án phát triển giáo viên trung học cơ sở.
- [7]. Đoàn Thị Minh Trinh, Nguyễn Quốc Chính, Nguyễn Hữu Lộc, Phạm Công Bằng, Peter J. Gray, Hồ Tấn Nhật (2012), *Thiết kế và phát triển chương trình đào tạo đáp ứng chuẩn đầu ra*, NXB Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh.

DESIGNING SYLLABUSES CONSISTENT WITH LEARNING OUTCOMES OF THE TRAINING PROGRAM**Summary**

This paper presents new views on objectives, roles, principles and procedures of designing course syllabuses in order to administer instructions consistent with learning outcomes of training program. Thus, the paper introduces a course syllabus format that has been officially used at Dong Thap University, helping innovate teaching methods, develop students' learning autonomy and meet the training quality committed in learning outcomes of each training major.

Keywords: Learning outcomes, course syllabus, objective, learning autonomy.

Ngày nhận bài: 4/10/2017; Ngày nhận lại: 30/11/2017; Ngày duyệt đăng: 21/12/2017.